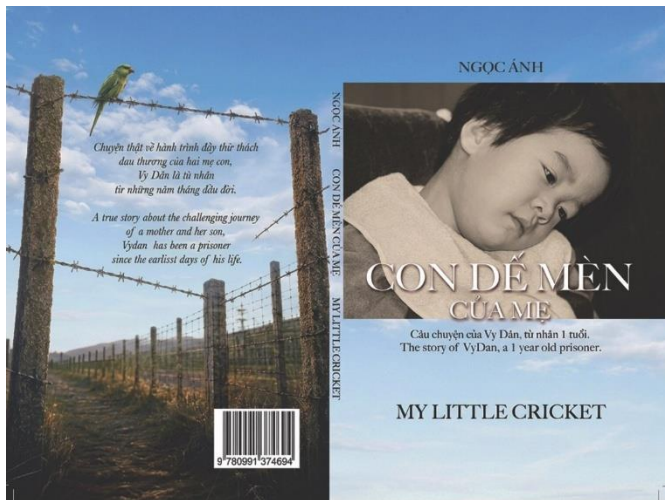

Độc “Con Đế Mèn Của Mẹ” Của Ngọc Ánh

Song Thao

Bìa sách “Con Đế Mèn của Mẹ”.

Vy Dân khi mới ra tù chờ đi Thụy Sĩ.

“Con Đế Mèn Của Mẹ” là cuốn sách mới xuất bản của **Ngọc Ánh**. Sách dày 140 trang nhưng chia làm hai phần: phần tiếng Việt và bản dịch Anh ngữ “My Little Cricket” của Kim Vu. Như vậy bề dày thực sự của sách chỉ vỏn vẹn 56 trang chia ra làm hai phần: “Nhật Ký Của Con Đế Mèn” và “Những Chuyến Đi”. Ngọc Ánh không phải là cái tên xa lạ với cộng đồng Việt tại hải ngoại. Chị đã cho in cuốn tự truyện “Ngày Tháng Buồn Hiu” vào năm 2016 đã được nồng nhiệt đón nhận. Tôi đã từng được gặp chị khi chị tới ra mắt sách tại Montreal. Phải nói ngay tôi rất khâm phục con người sáng suốt và quả cảm này. Chị là con của một cán bộ có vai vế nhưng không chấp nhận chế độ Cộng sản mà cha chị đã say mê tranh đấu. Chị kể:

- Ba tôi là một người Cộng Sản, ông đã tham gia cách mạng suốt hai cuộc kháng chiến trường kỳ chống Pháp chống Mỹ, các chị em tôi lớn lên ở Sài Gòn, nằm trong lòng “địch” nhưng cả nhà đều là những chiến sĩ xung kích trên khắp các mặt trận ở miền Nam cho tới ngày “giải phóng”. Má thì nuôi giấu cán bộ Việt cộng, các chị em thì làm giao liên. Sau ngày 30/4/75, ba và chị tôi được đón về từ nhà tù Côn Đảo như những người vinh quang nhất trong ngày vui đại thắng, gia đình tôi là một địa chỉ đỏ của thành phố với nhiều huân chương kháng chiến chống Mỹ được treo đầy tường.

Trước tháng 4/1975, chị không sống với gia đình tại Sài Gòn mà được gửi về Sóc Trăng, trọ tại nhà người cô ruột. Sau ngày miền Nam bị cưỡng chiếm, chị được đưa về Sài Gòn đoàn tụ với gia đình. Tiếng là đoàn tụ nhưng chị lẻ loi trong mái nhà mới. Người cha “đỏ” đã phê bình cô con gái không đồng chính kiến:

- Tư tưởng còn lệch lạc, nặng về chủ nghĩa cá nhân, bản thân cần phải tích cực rèn luyện để phấn đấu tiến bộ.

Sau vài tháng bị buộc phải tham gia các công tác xã hội tẻ nhạt, sinh hoạt tập thể vớ vẩn, cô được chọn kết nạp vào Đoàn Thanh Niên Cộng Sản. Cô không nhận. Người cha hét lên:

- Con có biết tại sao con được vào Đoàn không? Nhờ ba, nhờ lý lịch cách mạng của gia đình mình. Con có biết mọi người vẫn mơ ước được đứng vào hàng ngũ về vang này không? Có những anh bộ đội đi suốt từ Bắc vào Nam để chiến đấu, đã đổ biết bao xương máu mà vẫn chưa được kết nạp. Còn con, tại sao con không thấy được cái vinh quang đó?

Chị đã bình tĩnh trả lời:

- Thừa ba, chính vì con chưa đổ một giọt mồ hôi nào cho chế độ này nên con không muốn trở thành người Cộng sản!

Không muốn trở thành người Cộng sản, chị bị gia đình từ bỏ. Và chị lội ngược dòng. Thành hôn với anh Trần Thắng Tài. Ngọc Ánh cùng chồng lo khôi phục lại một đất nước không Cộng sản. Âm mưu bại lộ, công an xộc vào nhà. Căn nhà im lặng đến ngột ngạt. Chị vội phi tang các tài liệu và nhất là cây súng. Nhưng không kịp. Công an kiếm được bao súng giấu trong bếp. Cả ba người trong cái gia đình nhỏ bé của Ngọc Ánh bị bắt. Họ bị kết tội “**âm mưu lật đổ chính quyền**”. Tội không oan vì anh Trần Thắng Tài đã

thực sự dần thân vì đại nghĩa. Chị Ngọc Ánh biết tất cả công việc của chồng nhưng thủ khẩu như bình, nhất định không khai dù bị dụ dỗ ngọt ngào hay quát tháo xỉ nhục.

Nghe tiếng khóc của dân tôi!

Tháng 7 năm 1981, phiên tòa xử vụ án bắt đầu. Có nhiều thanh niên còn rất trẻ cũng liên quan vào vụ này. Trên xe ra tòa, họ bị còng chân và tay. Mọi người nhường cho chị ngồi cạnh chồng. Chị kể lại:

“Chúng tôi ngồi im lặng bên nhau, lòng rung rung xúc động, nhìn mắt anh tôi cảm nhận được điều đó, nhưng gương mặt anh vẫn bình thản muôn đời, tôi nắm bàn tay anh mân mê những ngón thon gầy như ngày nào, tự dưng một ý nghĩ thoáng qua khiến tôi hốt hoảng, có khi nào mình mất nhau không?...Chuyến xe khựng lại và lúc này anh mới nói với tôi bằng giọng trầm ấm dịu dàng như bao giờ: “Hãy can đảm lên, rồi con chúng ta cũng sẽ giống như vậy, cố gắng chăm sóc cho Vy Dân”.

Vy dân, con Dế Mèn của chị cũng vào tù cùng với mẹ vì không có ai nuôi dưỡng ngoài đời. Anh **Trần Thắng Tài bị kết án tử hình và đã bị hành quyết vào ngày 14/6/1982 tại Phan Thiết.**

Nuôi con trong tù là chuyện quá vất vả. Chị phải đi lao động suốt ngày, bỏ thằng bé ở nhà. Sáng không kịp cho con ăn, trưa về muộn thằng bé đói rã ruột. Mặc dù có những giúp đỡ của các bạn đồng tù, Vy Dân cũng bị suy dinh dưỡng trầm trọng. Vy Dân rất thông minh và hóm hỉnh, nó nghe và hiểu tất cả, có điều nó không nói được, **nó trở thành kẻ tật nguyền từ sau cơn viêm màng não lạ lùng ở trại giam**, chân tay lỏng không, không ngồi được, không nhai được, không cầm nắm được, chỉ có nằm ngửa suốt ngày với hai chân ngo ngoe mạnh mẽ để ra dấu thay cho ngôn ngữ bằng cái đập chân, chân đưa lên cao là “có”, chân hạ xuống thấp là “không”. Sau 8 năm ở tù chung với mẹ, **Vy Dân được “Terre des Hommes” Thụy Sĩ can thiệp và mang về Thụy Sĩ nuôi nấng chữa trị.**

Cuốn “Con Dế Mèn Của Mẹ” viết về thời gian Vy Dân được nuôi nấng bên Thụy Sĩ. Phần I với tiêu đề “Nhật Ký Của Con Dế Mèn” tác giả đã thác lời Vy Dân ghi lại những vui buồn trong thời gian ở tù với mẹ và thời gian ở Thụy Sĩ. Tác giả viết dạng kể chuyện của Vy Dân:

“Ban ngày Mẹ lao động rất cực khổ, mệt mỏi, nhưng đêm về chui vô mừng, Mẹ mới ôm con thủ thỉ kể chuyện cổ tích, chuyện ra ngoài lao động, chuyện trên trời dưới biển mà chuyện nào Mẹ kể cũng hấp dẫn trí tò mò của con, và khiến con ao ước có một ngày ra khỏi cái nhà tù chật chội này để nhìn thấy thế giới bao la ngoài kia, nhưng tiếc là con không thể đứng dậy được Mẹ ơi! Con không thể chạy nhảy hay ca hát líu lo, không thể vòng tay ôm Mẹ như người bình thường, mà con chỉ có đôi chân ôm ngang hông Mẹ, cái chân khẳng khiu quơ khăn lau mặt Mẹ, cầm cái lược chải tóc cho Mẹ và đám lưng cho Mẹ mỗi khi mẹ mệt nhoài”.

Sống thui thủi suốt ngày, đồ chơi chỉ là hòn đá cuội, bông hoa dại, mấy trái đào rụng hay cái lông chim lớn bằng gang tay do mẹ nhặt nhanh mang về . Cơm tù hẩm hiu khó nuốt. Chỉ khi nào bạn tù được thăm nuôi nhường cho chút ruốc thịt mới được biết mùi vị thịt ra làm sao.

“Rồi một ngày Mẹ đem về con kéc bị gãy cánh, nó không thể bay được nhưng nó hay hơn con là nó biết đi chậm chậm quanh nhà, màu sắc đầu tiên con biết là bộ cánh xanh biếc mềm mại của nó, và còn một màu hồng tươi mát mà con nhớ hoài là cái áo đầm của con bé nào đó xuất hiện trong trại khi mẹ nó dẫn vào chơi, con bé rạng rỡ như tiên làm con ngơ ngẩn, vì con có bao giờ thấy bóng dáng đứa nào nhỏ như con mà phải ở trong tù đâu, con chỉ thấy toàn là màu xám của những bộ đồ lao động mà các cô chú trong trại giam hay mặc, nó dính mũ, dính phen và đôi khi bị vá vúi vì lam lũ, cái màu tăm tối gì đâu”.

Rồi cũng tới ngày Vy Dân phải lên đường đi Thụy Sĩ. Nhật ký diễn tả giây phút chia lìa mẹ con:

“Con đã quỳnh quáng ôm cứng lấy Mẹ, dù Mẹ hết lời dỗ dành là nơi đó con sung sướng như ở thiên đường, có quần áo đẹp, có thức ăn ngon, có nhiều đồ chơi mà đứa trẻ nào cũng thích, con sẽ được chữa bệnh, được đi lại, được học hành và sẽ viết thư gửi cho Mẹ đọc, rồi Mẹ sẽ cố gắng về sớm để gặp con, rồi hai mẹ con mình lại ở bên nhau suốt đời. Mặc cho con đập chân phản đối, Mẹ im lặng ôm lấy con vỗ về, mắt Mẹ buồn thật buồn, con chỉ mong Mẹ khóc là con sẽ được ở lại, Mẹ sẽ yếu đuối vì không thể rời con, nhưng Mẹ đã không khóc chỗ đông người, cũng như Mẹ không hề khóc trước mặt những người xa lạ khi nhận lá thư báo tin Ba mất. Con nhớ buổi tối đó khi hai mẹ con vào mừng, Mẹ kể về cái chết của ba như một dũng sĩ trong truyện cổ tích, vùng gươm giết bọn yêu tinh và bây giờ đã bay về trời, Mẹ vừa kể vừa thút thít trong bóng tối. Lúc đó con cảm nhận được sự mất mát chia lìa, chắc

không bao giờ chúng ta gặp lại ba...Ai sẽ lau nước mắt cho Mẹ khi mẹ buồn, ai sẽ đấm lưng cho Mẹ khi đêm về mệt mỏi vì lao động nặng nhọc, cánh tay con yếu ớt nhưng bàn chân con rất mạnh mẽ. Con đã ôm chặt Mẹ bằng đôi chân khẳng khiu vì không muốn phải rời xa Mẹ đêm nay. Nhưng cuộc chia ly đã diễn ra âm thầm lặng lẽ khi con ngủ say trên vai dì Hai rời khỏi trại giam lúc nửa đêm, con kéc cũng im lìm trong cái ba lô đi đeo sau lưng”.

Rồi Vy Dân rời Việt Nam, con kéc thân yêu mẹ bắt về trại tù như mối dây liên kết hai mẹ con phải ở lại. “Lần đầu tiên được đi máy bay con thấy thích lắm, nó lớn hơn cái nhà và nó sẽ chở con đi rất xa, như con qua trong chuyện cổ tích Mẹ kể, nó bay qua những đám mây trắng, qua những ngọn núi và biển xanh ngắt bên dưới. Con đã có một thời gian dài để sống thích nghi với cuộc sống mới này và đôi khi con cũng quên mất con là ai, không ai kể cho con biết về gia đình người thân, về quá khứ của con, tại sao con có mặt ở đất nước này, giống như con sinh ra ở một thế giới mới chỉ có hiện tại và tương lai, nhưng trong trí nhớ mù mờ con biết mình còn có một người Mẹ, nhưng không biết Mẹ ở đâu, Mẹ còn sống hay chết, Mẹ như thế nào trong thời gian dài của mười mấy năm không gặp”.

Nhớ mẹ, nhớ quê hương nhưng thân phận tạt nguyên, làm sao trở về được. Vy Dân có cái bất khuất của cha mẹ ngấm trong người nên mưu cầu chuyện phải trở về thăm nơi cả gia đình đã bị đầy đọa. Chuyện tưởng là một mission impossible. Nhưng không, cậu bé bỏ Sài Gòn ra đi từ năm 9 tuổi, nay đã là một thanh niên 24 tuổi lên kế hoạch kiếm tiền.

“Con lên kế hoạch cho một chuyến bay nửa vòng trái đất, kế hoạch không phải một vài tháng mà là mấy năm trời. Con kiếm tiền bằng việc bán những mặt hàng Giáng Sinh nho nhỏ, những mẫu thiệp do con thiết kế trên computer và in ra bày bán ở chợ trời vào những ngày cuối năm. Nơi con ở họ luôn khuyến khích con sáng tạo bằng ý tưởng của mình, con được đối xử bình đẳng đến độ con quên mình khiếm khuyết rất nhiều phần trên cơ thể, con không biết cầm muỗng tự múc ăn, không biết đứng dậy và ca hát nhảy múa...Nỗi nhớ Mẹ luôn thôi thúc con phải có tiền để sớm về thăm Mẹ, và con nói nhỏ Mẹ nghe điều này vì con có một chút xấu hổ khi viết thêm dòng chữ đặt trước chỗ bán hàng của con: “Cần tiền về Việt Nam thăm Mẹ”. Đó là một sự thật mà con đã can đảm khi viết ra, nhưng kết quả thật bất ngờ khi mọi người đi ngang qua đều dừng lại mua giúp con một cái gì đó và trả tiền nhiều hơn giá trị của món hàng”.

Vy Dân phải rủ hai người trong cơ quan thiện nguyện giúp đỡ trên đường quy hồi cố hương. Anh đã trả mọi tiền cho ba vé máy bay và phí tổn chi tiêu cho cả ba người trong thời gian 10 ngày ở Sài Gòn. Tất cả những cố gắng phi thường đó được đền bù khi anh được ôm người mẹ giờ đã ra khỏi nhà tù.

“Trời ơi! Con muốn hét to lên vì mừng rỡ, nhưng chỉ biết ú ớ trong họng. Mẹ thì ôm chặt lấy con mà nước mắt chảy dài. Hạnh phúc nhất có lẽ là lúc này, khi mẹ con mình được gặp lại nhau sau thời gian dài xa cách Mọi người cùng nhau về nhà Ngoại, con gặp lại đầy đủ những người thân hồi nào con ở Sài Gòn 15 năm trước, chỉ thiếu ông Ngoại và con kéc. Ông Ngoại mất sau đó vài tháng và con kéc thì khi vắng con, nó đã buồn bã bỏ ăn rồi chết, chị Thảo chôn nó trong chậu mai trước sân nhà. Con thấy ánh mắt tự hào của Mẹ khi nhìn con. Mẹ biết con làm được tất cả mọi chuyện này, dù con không thể như những người bình thường khác, nhưng con có nghị lực để dám nghĩ và dám làm”.

Phần II mang tựa “Những Chuyến Đi”, chị Ngọc Ánh kể lại những lần qua Thụy Sĩ thăm Vy Dân sau khi **chị đã được định cư tại Mỹ.** Vy Dân đã quờ quạng mò về tới Sài Gòn để thăm gia đình thì đoạn đường từ Mỹ qua Thụy Sĩ thăm con có chi trở ngại với người mẹ hết lòng với đứa con tạt nguyên. Trở ngại không phải không có: không biết một chữ tiếng Pháp, không có phôn tay, chỉ có 200 Euro trong túi. Nhưng nỗi mừng khi được ôm con trong vòng tay đã khiến chị coi những trở ngại đó như pha.

“Luctine đẩy xe lăn và Vy Dân cười vui biểu lộ ra gương mặt muốn hét lên như bất cứ đứa trẻ sung sướng nào được đón Mẹ đi xa về. Tôi hạnh phúc khi cúi xuống ôm Vy Dân, xoa cái lưng gầy gò nhô xương của nó mà rưng rưng cảm xúc. Thương quá con để mền còi cọc của tôi. Có chứng kiến một buổi ăn trưa với bọn trẻ mới thấy cái tâm và sự chịu đựng của người phục vụ, họ nói huyền thuyên điều gì đó khiến mấy đứa nhỏ cười, họ lấy muỗng gõ xuống bàn chọc ghẹo nhau và các nhân viên ăn ngon lành thức ăn trong đĩa, dù trước mặt họ mấy đứa ăn uống đồ tháo ho khạc đăm nhót lòng thông vào chiếc khăn quấn trên ngực. Thú thật tôi nuốt không vô khi ngồi đối diện với Daniel lúc nào cũng ho sù sụ khạc đờm rơi rớt trên cái đĩa của nó. Mới biết họ chấp nhận công việc ở đây ngoài chuyện lương bổng là bình thường nhưng cái tâm họ tịnh hơn, tấm lòng của họ bao dung độ lượng hơn nhiều người khác, họ được giáo dục để biết yêu thương và tử tế với những đứa trẻ bất hạnh”.

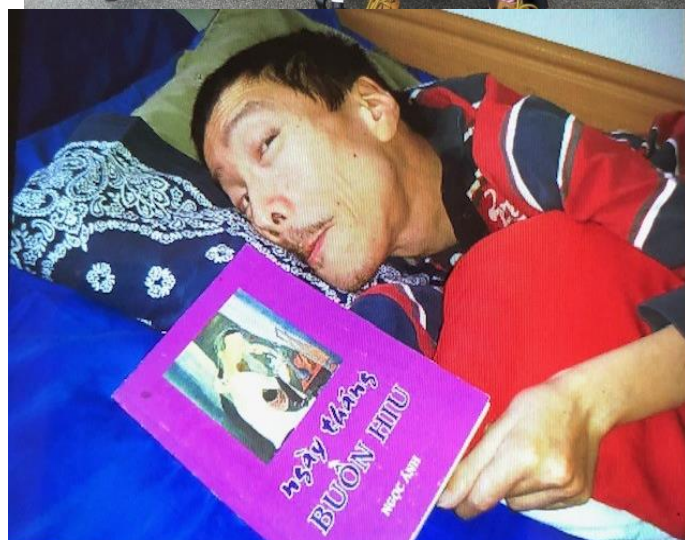
Căn nhà nuôi bốn đứa trẻ tật nguyên. Trên tường có treo hình bốn đứa. Vy Dân là đứa “thông thái” nhất. Nó biết đọc sách, coi TV, lên mạng internet, có chơi Facebook. Thằng bé nhiều tuổi nhưng thiếu năng được cung cấp một computer trên xe lăn với bàn phím được thiết kế bằng các ký tự đặc biệt. Vy Dân chỉ có thể sử dụng hai ngón chân để bấm con chuột một cách vất vả. Nó loay hoay mãi tới nửa tiếng chỉ để đánh dòng chữ **“Je t’aime, Maman”**.

Rồi chuyện chỉ đến phải đến. Vy Dân đã trút hơi thở cuối cùng vào ngày 29/10/2024 khi cái thân thể tật nguyên không còn cưu mang nổi luồng sinh khí bên trong. **Anh đã trụ lại 47 năm trên cõi đời “buồn hiu” này**. Người mẹ đã không được chứng kiến giờ phút chia lìa cuộc đời nghiệt ngã của đứa con tật nguyên và cũng không qua được Thụy Sĩ dự đám tang con. Chỉ có một vòng hoa được mẹ gửi tới con. Vòng hoa mang dòng chữ tiếng Pháp, thứ tiếng duy nhất mà đứa con hiểu được: **“Mon cher Vy Dan, tu restes toujours dans mon cœur”**. Người mẹ trấn trở:

- Vy Dân nằm trong quan tài với cái đầu nghiêng qua một bên, gương mặt thanh thản, cũng cái dáng tựa đầu vào vai Mẹ như hồi nào khiến tôi không cầm được nước mắt. Thương con quá để mèn ời, dù có nhiều bạn bè đến viếng, nhưng tôi biết thằng bé rất cô đơn vì không có Mẹ bên cạnh trong lúc cuối cùng. Cái chết là sự giải thoát; tôi cố gắng nghĩ như vậy để không tự dằn vặt khi nhớ lại quá khứ đau thương, đứa trẻ ấy phải **chịu cảnh tù đầy khi mới 17 tháng tuổi**, sống trong nghèo khó, thiếu thốn, bệnh tật triền miên mà không được chữa trị, rồi **mòn mỏi suốt 8 năm trong ngục tù** cho đến khi một tổ chức nhân đạo phương Tây dang tay giúp đỡ, đưa con thoát khỏi cơn ác mộng kinh hoàng. Vậy mà giờ đây con đã lặng lẽ ra đi...Chú dế nhỏ của tôi đã bay về thiên đường – tôi tin chắc là như vậy, bởi con đã trả xong nghiệp quả kiếp trước, sống trọn vẹn những tháng ngày bình yên ở cõi trần và bây giờ đã ra đi trong thanh thản. Tôi tự hỏi liệu ở chốn vĩnh hằng kia, Vy Dân có cơ hội đoàn tụ cùng Ba Tài yêu dấu để được Ba dắt tay bước qua cánh cửa thiên đường hay không? Cả hai đều là những thiên thần trong trái tim tôi.

Gấp cuốn sách mỏng nhưng trĩu nặng những nghiệt ngã thương đau của một cuộc đời sanh ra nhằm nơi, nhằm lúc, tôi như lạc mất mình. Sao trên đời lại có những người quả cảm, hiên ngang như Trần Thắng Tài, Ngọc Ánh, Vy Dân. Họ sống trong nghịch cảnh nhưng không khuất phục dù phải trả bằng cái giá quá mắc mớ. Anh hùng liệt nữ không chỉ có trong sách sử!

09/2026

Mẹ con gặp nhau tại Thụy Sĩ

Vòng hoa mẹ phúng con trong tang lễ.

Tang lễ Vy Dân

